

johtava asiantuntija Teo Kangaspunta

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN ASETUS GEOLOGIAN TUTKIMUSKESKUKSEN MAKSULLISISTA SUORITTEISTA

1. Yleistä

Esityksessä Geologian tutkimuskeskuksen (GTK) maksupolitiikan yleiset perusteet pohjautuvat valtion maksuperustelakiin (150/1992) ja -asetukseen (211/1992). Lain Geologian tutkimuskeskuksesta (167/2011) 3 §:n 1 momentin mukaan tutkimuskeskuksen tehtävänä on tehdä tutkimusta ja tuottaa asiantuntijapalveluita toimialallaan. Toiminta voi olla myös maksullista. Pykälän 2 momentin mukaan tutkimuskeskus suorittaa lisäksi muut tutkimukseen ja innovaatio toimintaan liittyvät tehtävät, jotka työ- ja elinkeinoministeriö sille tulosohjauksessa antaa. Pykälän 3 momentin mukaan tutkimuskeskuksen tehtävistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Työ- ja elinkeinoministeriö on antanut maksuperustelain 8 §:n nojalla työ- ja elinkeinoministeriön asetuksen Geologian tutkimuskeskuksen suoritteiden maksullisuudesta ja maksuperusteista 04.05.2023. Asetuksessa luetellaan suoritteet, jotka GTK hinnoittelee liiketaloudellisin perustein. GTK:lla ei ole julkisoikeudellista suoritetuotantoa. Nyt on kyse asetuksen voimassa olon jatkamisesta sekä ajantasaisuuden varmistamisesta. Muutoksia asetustekstiin ei esitetä. Suoritteiden luokittelu säilyy nykyisen kaltaisena. Nykyinen työ- ja elinkeinoministeriön asetus GTK:n suoritteiden maksullisuudesta ja maksuperusteista on voimassa vuoden 2025 loppuun saakka.

GTK:n maksullisen toiminnan tulot ja toimeksiannoista aiheutuvat menot nettobudjetoidaan GTK:n toimintamenomomentille 32.01.04 valtion talousarvion yleisten määräysten mukaisesti. Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelmat laaditaan Valtiokonttorin tilinpäätös ohjeistuksen mukaisesti. Tulojen perinnässä ja varojen vastaanottamisessa käytetyt yleiset menettelyt ovat GTK:n taloussäännön PM-2.1 (1.6.2025) mukaisia. GTK:n työjärjestys, taloussääntö ja riskienhallintapolitiikka sisältävät periaatteet ja menettelyt maksullisen toiminnan riskienhallinnalle. Tileistä poistot toteutetaan talousarvion yleisiä soveltamismääräyksiä noudattaen.

2. Perustelut

Maksullinen toiminnan laajuus ja kustannusvastaavuus

Vuonna 2024 tuottoja kertyi yhteensä 7,964 milj. euroa. Asiakkaita ovat muun muassa kotimaiset ja ulkomaiset- yritykset, kunnat, yhdistykset ja säätiöt. Vuoden 2026 talousarvioesityksessä maksullisen toiminnan osuuden arvioidaan olevan 10,9 milj. euroa. Kotimaan markkinoilla GTK profiloituu palvelujen laadulla ja erikoisosaamisella. GTK:n palvelutarjooman rakenteesta johtuen kilpailuneutraliteetti ei ole aiheuttanut GTK:lle merkittäviä ongelmia.

(1000 euroa)	Vuosi 2024 toteutuma	Vuosi 2024 tavoite	Vuosi 2023 toteutuma	Vuosi 2022 toteutuma
TUOTOT				
Maksullisen toiminnan tuotot				
Maksullisen toiminnan myyntituotot	7 900	10 000	12 312	9 456
Maksullisen toiminnan muut tuotot	64		49	9
Tuotot yhteensä	7 964	10 000	12 361	9 465
KOKONAISKUSTANNUKSET				
Erilliskustannukset				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	115		224	202
Henkilöstökustannukset	2 505		3 125	2 916
Vuokrat	33		29	29
Palvelujen ostot	741		907	865
Muut erilliskustannukset	547		592	630
Erilliskustannukset yhteensä	3 941	5 000	4 877	4 641
Osuus yhteiskustannuksista				
Tukitoimintojen kustannukset	2 493		3 077	3 188
Poistot	200		422	280
Korot	38		21	0
Muut yhteiskustannukset	688		910	823
Osuus yhteiskustannuksista yhteensä	3 419	4 259	4 430	4 291
Kokonaiskustannukset yhteensä	7 361	9 259	9 306	8 932
KUSTANNUSVASTAAVUUS				
Tuotot - kustannukset, euroa	604	741	3 054	532
Kustannusvastaavuus-%	108	108	133	106

(1000 euroa)	Vuosi 2028 arvio	Vuosi 2027 arvio	Vuosi 2026 tavoite	Vuosi 2025 toteuma
TUOTOT				
Maksullisen toiminnan tuotot				
Maksullisen toiminnan myyntituotot	11 341	11 122	10 900	8 264
Maksullisen toiminnan muut tuotot				39
Tuotot yhteensä	11 341	11 122	10 900	8 303
KOKONAISKUSTANNUKSET				
Erilliskustannukset	5 872	5 786	5 700	
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				81
Henkilöstökustannukset				2 827
Vuokrat				35
Palvelujen ostot				489
Muut erilliskustannukset				496
Erilliskustannukset yhteensä	5 872	5 786	5 700	3 927
Osuus yhteiskustannuksista	4 533	4 466	4 400	
Tukitoimintojen kustannukset				2 655
Poistot				264
Korot				54
Muut yhteiskustannukset				798
Osuus yhteiskustannuksista yhteensä	4 533	4 466	4 400	3 770
Kokonaiskustannukset yhteensä	10 405	10 252	10 100	7 698
KUSTANNUSVASTAAVUUS				
Tuotot - kustannukset, euroa	936	871	800	605
Kustannusvastaavuus-%	109	108,5	108	108

Soveltamisala

Asetuksen 1 §:n mukaan asetuksessa säädettäisiin Geologian tutkimuskeskuksen suoritteiden maksullisuudesta ja maksullisten suoritteiden maksuperusteista.

Liiketaloudellisin perustein hinnoiteltavat suoritteet

2 § koskee liiketaloudellisin perustein hinnoiteltavia suoritteita, jotka muodostavat pääosan GTK:n maksullisesta palvelutuotannosta. Liiketaloudellisin perustein tapahtuva hinnoittelu perustuu toiminnan kannattavuuteen: toiminnan tuotoilla katetaan vähintään omakustannusarvo ja ylijäämätavoite. Kannattavuuden lisäksi hinnoittelussa huomioidaan kilpailullisilla markkinoilla, ettei palveluja myydä merkittävästi markkinahintaa alemmalla hinnalla. Yksittäiset maksulliset suoritteet voidaan poikkeustapauksissa kilpailulainsäädännön sallimissa rajoissa hinnoitella tarkoituksellisesti alle omakustannusarvon, kunhan maksullinen toiminta kokonaisuudessaan on kannattavaa. (HE 176/1991 vp s. 12/I) Osalle GTK:n liiketaloudellisia suoritteita on olemassa vahvistetut hinnastot. Keskeisin hinnastoista on

henkilötyön hinnasto. Henkilötyön hintojen laskennan perustana käytetään todellista kuukausipalkka-aineistoa ja vuosittain tuotettavaa omakustannusarvon mukaista palkkakustannuskerrointa. Tämän jälkeen hintaan on lisätty ylijäämätavoite, huomioiden toiminnan kustannustason nousu sekä riskitason kohoaminen. Kansainvälisen toimintaympäristön ja nopeasti muuttuvien riskitekijöiden arviointi suoritetaan aina tapauskohtaisesti. Henkilötyön hinnat määritetään ja tarkistetaan vuosittain. Muita vahvistettuja hinnastoja laaditaan mm. tilojen sekä koneiden ja laitteiden käytölle. GTK:n maksullinen toiminta koostuu enimmäkseen toimeksiannosta tehtävistä tilaustöistä, joista on tehty hinnoittelumenettelyyn perustuva tarjous ja jotka toteutetaan erillisinä projekteina. Kaikkien GTK:n tietotuotteiden hinnat ovat esillä GTK:n sähköisissä palveluissa. Osa tuotteista on maksuttomia ja osa on hinnoiteltu tuotteen tietosisällön, tarkkuuden ja alueellisen kattavuuden perusteella. Asiakaskohtaisesti räätälöitävien tietotuotteiden osalta on kyse asiakkaan tilauksista, joista tehdään tuotteen valmistamisen työmäärään perustuva tarjous ja erillinen toteutusprojekti.

Maksuttomat suoritteet

3 § koskee GTK:n maksuttomia tietopalveluja. GTK:n aineistopolitiikka on yhteensopiva työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan tietohallintostrategian ja hallitusohjelman digitalisaatitavoitteiden edistämisen kanssa. Aineistopolitiikkaa muotoiltaessa on otettu huomioon valtiovarainministeriön julkaisun "Julkishallinnon tietoluovutuksen periaatteita ja käytäntöjä" sisältämät periaatteet. EU:n paikkatietoinfrastruktuuria koskevan direktiivin (INSPIRE) ja siitä johdetun kansallisen paikkatietolainsäädännön perusteella GTK on veloitettu järjestämään paikkatietoaineistoja koskevia yhteen toimivia palveluja. GTK on määritellyt kaksi lisensointimallia, joita se hyödyntää käyttöoikeuksia jakaessaan. Molemmat lisenssit (perus ja avoin) ovat esillä GTK:n verkkosivuilla ja ne ovat mukana tuotteita sekä palveluita tarjottaessa. 3 §:n 1 kohdan mukainen lisenssi on GTK:n peruslisenssi, jossa käyttöoikeus rajataan sitä käyttävän tahon sisäiseen käyttöön. Peruslisenssillä jaettavat tietotuotteet voivat olla joko maksuttomia tai hinnoiteltuja.

Muut maksulliset suoritteet

4 § koskee muita maksullisia suoritteita. Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 34 §:n 2 momentissa tarkoitettusta tiedon esille hakemisesta sekä saman lain 34 §:n 3 momentissa tarkoitettujen kopioiden ja tulosteiden antamisesta perittävistä maksuista päättää GTK ottaen huomioon, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 34 §:ssä säädetään.

3. Esityksen vaikutukset

Esityksellä ei ole vaikutusta GTK:n ennakoituun tulokertymään (11 milj. euroa/vuosi), markkinoihin, kilpailutilanteeseen tai ympäristöön

4. Asetuksen valmistelu

Asetus on valmisteltu työ- ja elinkeinoministeriössä perustuen GTK:n esitykseen ja laskelmiin. Esitys oli lausunnoilla 12.12.2025 – 7.1.2026.

Lausuntopalaute

Kaivosteollisuus ry (KTRY) totesi lausunnossaan, ettei sen tietoon ole tullut viitteitä siitä, että Geologian tutkimuskeskukseen (GTK) maksullinen toiminta aiheuttaisi kilpailuvääristymiä markkinoilla tai että hinnoittelussa nojaututtaisiin budjettitalouteen. Kaivosteollisuus ry esitti, että asetusmuistiossa olisi hyvä tuoda esiin CRMA:n jäsenmaille mahdollisesti kuuluvat julkisoikeudelliset velvoitteet, vaikka sen käsityksen mukaan CRMA ei edellytä julkisoikeudellista maksuvelvoitetta. Lisäksi Kaivosteollisuus ry viittasi vuonna 2024 hyväksytyyn kansalliseen mineraalistrategiaan ja EU:n mineraalipolitiikkaan ja katsoi, että mineraalipolitiikan positiivisia toimia tulisi jatkossa kehittää myös maksuasetuksen keinoin. Kaivosteollisuus ry esitti geotiedon hinnoittelun tarkastelua suhteessa Ruotsiin (SGU) ja Norjaan (NGU) sekä piti tarpeellisena selvittää, vaikuttaako aineistojen hinnoittelu Ruotsin malminetsinnän aktiivisuuteen.

Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että EU:n kriittisten raaka-aineiden asetuksen mahdollisesti aiheuttamat julkisoikeudelliset velvoitteet ja niiden arviointi tehdään mahdollisten tulevien lainsäädännön muutosten yhteydessä.

Valtiovarainministeriö totesi lausunnossaan, että vuonna 2024 kustannusvastaavuus oli 108 prosenttia, ja katsoi, että muistiolounnokseen tulisi sisällyttää arvio myös tulevien vuosien kustannusvastaavuuden kehittymisestä. Ministeriö huomautti, että muistiolounnoksessa on virheellisesti todettu maksuasetusluonnoksen olleen kommentoitavana valtiovarainministeriössä, ja edellytti tämän tiedon poistamista lopullisesta versiosta.

Esitettyjen huomioiden osalta muistioon sisällytettiin arvio myös tulevien vuosien kustannusvastaavuuden kehityksestä ja virheellinen maininta poistettiin.

Valtiovarainministeriö piti ehdotettua, vuoden 2029 loppuun saakka ulottuvaa neljän vuoden voimassaoloaikaa varsin pitkänä ja katsoi, että asetus tulisi ajantasaistaa säännöllisemmin. Ministeriön näkemyksen mukaan asetuksen voimassaolon tulisi päättyä viimeistään vuoden 2028 lopussa. Lisäksi ministeriö kiinnitti huomiota asetusvalmistelun ajantasaisuuteen ja totesi, että jatkossa uusi maksuasetus tulee valmistella ja antaa ennen edellisen asetuksen voimassaolon päättymistä.

Työ- ja elinkeinoministeriö muokkasi asetuksen esitetyn voimassaolon päättymään vuoden 2028 loppuun.

Valtiovarainministeriö toi esiin, että maksuasetukset tulee käsitellä raha-asiainvaliokunnassa, mikäli maksutulojen määrä on vuositasolla vähintään 5 miljoonaa euroa tai ministeriö ei ole puoltanut maksujen vahvistamista esitetyllä tavalla. Nyt käsiteltävänä olevan maksuasetuksen mukaisten tulojen arvioidaan olevan noin 11 miljoonaa euroa vuodessa, joten asetus tulee käsitellä raha-asiainvaliokunnassa ennen sen hyväksymistä.

Työ- ja elinkeinoministeriö valmisteli asetuksen käsiteltäväksi raha-asiainvaliokunnassa.

Metsähallitus ilmoitti, ettei sillä ole asiassa lausuttavaa.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto totesi, ettei sillä ole lausuttavaa asiassa.

Ulkoministeriö ilmoitti, ettei sillä ole lausuttavaa asiassa.

Saamelaiskäräjät totesi, ettei sillä ole lausuttavaa asiassa.

Paliskuntain yhdistys ilmoitti, ettei sillä ole lausuttavaa asiassa.

Puolustusministeriö totesi, ettei sillä ole lausuttavaa asiassa.

Ympäristöministeriö ilmoitti, ettei sillä ole lausuttavaa asiassa.

Maanmittauslaitos totesi, ettei sillä ole asiassa lausuttavaa.

Yksityishenkilö ilmoitti, ettei hänellä ole asiassa lausuttavaa.

Sisäministeriö ilmoitti, ettei sillä ole lausuttavaa asiassa.

Ympäristöministeriö ilmoitti, ettei sillä ole lausuttavaa asiassa.

5. Voimaantulo

Asetus on tarkoitettu tulemaan voimaan 15.4.2026 lukien. Asetus olisi voimassa 31.12.2028 asti.

Suoritteesta, jota koskeva asia on vireillä GTK:ssa tämän asetuksen tullessa voimaan, peritään asian vireille tullessa voimassa olleiden maksujen suuruisen maksu.